

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (ö. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

6.Eylül.2015, Pazar - Sayfa 1
(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi
Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012
Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir
Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Ses kayıtları ve Ders notlarına
www.sifadersleri.com
adresinden ulaşabilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

1. KISIM: Allah Teâlâ'nın Resûl-i Ekrem'i Övmesi ve Onun Kendi Katındaki Şan ve Şerefini Açıklaması

10. FASIL: Allah Teâlâ'nın Resûl'üne İkrâmı Konusunda Kur'an'da Verilen Diğer Bilgiler

Arapça Kaynak sf. 95
Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 157

وقال تعالى: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ﴾
[İbrahim: 4] فخصَّهم بقومهم ، وبعث محمداً ﷺ إلى الخلق كافة .

۳۹ - كما قال عليه السلام: «بُعِثْتُ إِلَى الْأَحْمَرِ وَالْأَسْوَدِ»^(۳).

وقال تعالى: ﴿الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ﴾ [الأحزاب: ۶].

Bir başka âyette de Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Biz her peygamberi, kendi toplumlarına gerçeği iyice anlatmaları için o toplumun diliyle gönderdik.»³

Bu âyette belirttiği üzere Cenâb-ı Mevlâ diğer peygamberleri sadece kendi toplumlarına, Resûl-i Ekrem'ini ise bütün yaratılmışlara göndermiştir. Peygamber Efendimiz bu durumu:

«Ben Arap olan olmayan bütün insanlara gönderildim.» sözleriyle ifâde etmiştir.¹

Yine Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Peygamber, mü'minlere kendi canlarından daha yakındır; onun eşleri de mü'minlerin anneleridir.»²

3. İbrâhîm 14/4.

1. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, III, 304, IV, 400, 416, V, 145, 147; Dârimî, *Siyer* 29, nr. 2470.

2. Ahzâb 33/6.

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ben, mü'minlere dünyada da âhirette de insanların en yakınıyım. İsterseniz 'Peygamber mü'minlere kendi canlarından daha yakındır' âyetini okuyunuz. İşte bu sebeple hangi mü'min bir mal bırakacak olursa, akrabası ona vâris olsun. Kim de arkasında bir borç veya bakıma muhtaç birisini bırakırsa, o da bana gelsin; çünkü ben onun velisiyim”³

Şu âyet hem bu hükmü pekiştirmekte, hem de konuya açıklık getirmektedir: “Peygamber hanımlarından bir şey isteyeceğiniz zaman da onu perde arkasından isteyin. Sizin kalbiniz için de, onların kalpleri için de böylesi daha nezihtir. Peygamber'i üzme de, onun ölümünden sonra hanımlarını nikâhlamak da size ebediyen yasaklanmıştır. Bunları yapmanız Allah katında büyük bir günahıdır.”⁴

Tefsir âlimleri, bu âyetin “Peygamber, mü'minlere kendi canlarından daha yakındır” kısmını şöyle yorumlamışlardır: Peygamberin mü'minlere verdiği bir emir, tıpkı efendinin kölesine verdiği emir gibi olup mutlaka uygulanması gerekir.

Bazı âlimlere göre bu âyette, Peygamber aleyhisselâmın emirlerinin, şahsî görüşlerden önde tutulması gerektiği vurgulanmaktadır.

قال أهل التفسير: ﴿أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ﴾ أي: ما أنفذه فيهم من أمر فهو ماضٍ عليهم كما يمضي حكم السيد علي عبده.

3. Buhârî, İstikrâz 11, nr. 2398-2399, Tefsir 33/1, nr. 4781.

4. Ahzâb 33/53.

Mü'minlerin Anneleriyle Kimse Evlenemez

“Peygamberin eşleri mü'minlerin anneleridir”¹ demek, onlar tıpkı insanın kendi annesi gibi saygıya lâyıktır; Resûl-i Ekrem'in vefâtından sonra, Allah'ın Elçisi'ne hürmeten ve sadece ona mahsus bir özellik olmak üzere, hiç kimse “Peygamber eşleriyle evlenemez” demektir. Çünkü onlar, âhirette de Peygamber Efendimiz'in eşleri olacaktır.

“Peygamberin eşleri mü'minlerin anneleridir” âyetinin devamında “Peygamber de onların babalarıdır”² şeklinde bir ifâdenin bulunduğu söylenmişse de, elimizdeki Kur'ân-ı Kerîm'de bu ifâde bulunmadığı için, onu âyet diye kabul edip okumak söz konusu değildir.

٣٩ - كما قال عليه السلام: «بُعِثْتُ إِلَى الْأَحْمَرِ وَالْأَسْوَدِ»^(٣).

وقال تعالى: ﴿الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ﴾ [الأحزاب: ٦].

قال أهل التفسير: ﴿أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ﴾ أي: ما أنفذه فيهم من أمر فهو ماضٍ عليهم كما يمضي حكم السيد على عبده.

وقيل: اتباع أمره أُولَىٰ من اتباع رأي النفس.

﴿وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ﴾ أي: هنَّ في الحرمة^(١) كالأمهات؛ حرَّم نكاحهنَّ عليهم بَعْدَهُ؛ تَكْرِمَةً لَهُ وَخُصُوصِيَّةً، ولأنهنَّ له أزواجٌ في الآخرة.

1. Ahzâb 33/6.

2. Kur'ân-ı Kerîm'de “Ve hüve ebün lehüm (Peygamber de onların babalarıdır)” diye bir âyet olmadığı gibi, tâbiîn müfessirlerinden İkrime el-Berberî'nin (v. 105/723) belirttiği gibi, “Bilinen kırâatler arasında böyle bir kırâat de yoktur. Bu söz olsa olsa bir tefsir ve bir yorumdur.” (Aliyyü'l-Kârî, Şerhu's-Şifâ, I, 140).

٤٠ - وقد قرىء: وهو أب لهم^(٢). ولا يُقرأ به الآن لمخالفته المصحف.
وقال [الله] تعالى: ﴿وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا﴾ [النساء: ١١٣].
قيل: فضله العظيم بالنبوة. وقيل: بما سبق له في الأزل. وأشار الواسطي
إلى أنها إشارة إلى احتمال الرؤية التي لم يحتملها موسى، صلى الله عليهما.
* * *

Ona Verilen Büyük Lütuf

Allah Teâlâ bir âyet-i kerîmede şöyle buyurdu:

﴿وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ، وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا﴾
“Çünkü Allah sana kitabı indirdi, hikmeti³ verdi ve bilmediklerini öğretti. Allah’ın sana olan lütfu çok büyüktür.”⁴

Bu âyetle zikredilen Allah Teâlâ’nın Resûl-i Ekrem üzerindeki “büyük lütfunu” peygamber olmasıyla veya daha ruhlar âleminde kendisine peygamberlik verilmesiyle açıklayanlar olmuştur. Sûfî âlim Ebû Bekir el-Vâsıtî⁵ (v. 331/942) ise bu âyetle Resûl-i Ekrem’e verildiği belirtilen bu “büyük lütfun”, Hz. Mûsâ’nın bile görmeye dayanamadığı “Allah Teâlâ’yı bizzat müşâhede etme” hâdisesi olabileceğini söylemiştir.

Müfessirlerin birçoğuna göre, Peygamber Efendimiz’e verilen bu “büyük lütuf”; açıklamakta olduğumuz âyetin baş tarafında belirtildiği üzere, Allah Teâlâ’nın onu koruması ve kâfirlerin kendisini doğru yoldan saptırmasına izin vermemesidir. Nisâ sûresinin 113. âyetinin tamamı şöyledir: “Eğer Allah’ın sana lütuf ve merhameti olmasaydı, o insanlardan bir kısmı vereceğin hükümde seni şaşırtmaya yeltenecekti. Onlar ancak kendilerini şaşırtırlar; sana da bir zarar veremezler. Çünkü Allah sana kitabı indirdi, hikmeti verdi ve bilmediklerini öğretti. Allah’ın sana olan lütfu çok büyüktür”¹

Cenâb-ı Hakk’ın rahmeti, Resûl-i Ekrem Efendimiz ile Hz. Mûsâ’nın üzerine olsun.

3. “Hikmet”, “Peygamberin sünneti” demektir.

4. Nisâ 4/113.

5. Ebû Bekir el-Vâsıtî hakkında bilgi için bk. I, 109.

1. Hafâcî, Nesîmü’r-riyâz (Atâ), I, 471.

الباب الثاني

فِي تَكْمِيلِ اللَّهِ [تعالى] لَهُ الْمَحَاسِنَ خَلْقاً وَخُلُقاً ، وَقِرَانِهِ
جَمِيعِ الْفَضَائِلِ الدِّينِيَّةِ وَالدُّنْيَوِيَّةِ فِيهِ نَسَقاً

اعلم أيها المحب! لهذا النبي الكريم [ﷺ]، الباحث عن تفاصيل جمل
قدره العظيم أن خصال الجلال والكمال في البشر نوعان: ضروري دنيوي
اقتضته الجبلة^(١) وضرورة الحياة الدنيا؛ ومكتسب ديني؛ وهو ما يُحمد
فاعله ، ويقرب إلى الله [تعالى] زُلفى^(٢).

ثم هي على فئتين أيضاً: منها ما يتخلص لأحد الوصفين . ومنها ما يتمازج
ويتداخل .

İKİNCİ KISIM

ALLAH TEÂLÂ'NIN, RESÛL-İ EKREM'E BEDEN VE HUY GÜZELLİKLERİ, DİN VE DÜNYA ÜSTÜNLÜKLERİ VERMESİ

Ey bu asil Peygambere gönül veren, onun yüce değeri hakkında derli toplu bilgi edinmeye çalışan okuyucu! Şunu bil ki, insanoğlunun sahip olduğu cemâl ve kemâl sıfatları iki kısımdır.

Birincisi; insanın doğuştan getirdiği ve dünya hayatının gerektirdiği vazgeçilmez dünyevî özelliklerdir.

İkincisi; çaba ile elde edilen, elde edene övgü kazandıran ve kişiyi Allah'a yaklaştıran dinî özelliklerdir.

Bu özellikler de iki gruba ayrılır:

Bir kısmını insan doğuştan getirir, onları çaba ile elde edemez.

Diğer kısmını ise doğuştan getirmekle beraber, onlar, çaba ile elde edilen özelliklerle karışık hâlde bulunur.

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKŪKİ'L-MUSTAFA

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDİ İYÂZ (ö. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

6.Eylül.2015, Pazar - Sayfa 7
(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi
Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012
Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir
Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Doğuştan Getirilen Özellikler

İnsanın bir seçim ve çabasının söz konusu olmadığı ve tamamen doğuştan getirdiği özellikler: yaratılışın mükemmel, yüzünün güzel, aklının tam, anlayışının sağlam, dilinin fasîh, beş duyusunun ve organlarının noksansız, hareketlerinin yerli yerinde, soyunun asil, kavminin saygın, memleketinin değerli¹ olması gibi şeylerdir. Hayatın vazgeçilmezlerinden olan gıda, uyku, elbise, ev, evlilik, mal ve makam gibi şeyler de bu vazgeçilmezlere dâhildir.

Şâyet bu sonuncu özellikler ile bedeni güçlendirmek ve Allah yolunda yürümek hedeflenirse, işte o zaman bunlar da dinî özelliklere dâhil olur ve insan bunlara yeteri kadar ve dinin izin verdiği ölçüde sahip olur.

فَأَمَّا الضَّرُورِيُّ الْمَحْضُ : فَمَا لَيْسَ لِلْمَرْءِ فِيهِ اخْتِيَارٌ وَلَا اكْتِسَابٌ ، مِثْلُ مَا كَانَ فِي جَبَلَّتِهِ : مِنْ كَمَالِ خَلْقَتِهِ ، وَجَمَالِ صَوْرَتِهِ ، وَقُوَّةِ عَقْلِهِ ، وَصِحَّةِ فَهْمِهِ ، وَفَصَاحَةِ لِسَانِهِ ، وَقُوَّةِ حَوَاسِّهِ وَأَعْضَائِهِ ، وَاعْتِدَالِ حَرَكَاتِهِ ، وَشَرَفِ نَسَبِهِ ، وَعِزَّةِ قَوْمِهِ ، وَكَرَمِ أَرْضِهِ ؛ وَيَلْحَقُ بِهِ مَا تَدْعُوهُ ضَرُورَةُ حَيَاتِهِ إِلَيْهِ ، مِنْ غَدَائِهِ وَنَوْمِهِ ، وَمَلْبَسِهِ وَمَسْكَنِهِ ، وَمَنْكَحِهِ ، وَمَالِهِ وَجَاهِهِ .
وَقَدْ تَلَحَّقُ هَذِهِ الْخِصَالُ الْآخِرَةُ (أ/١٦) بِالْآخِرَةِ إِذَا قَصِدَ بِهَا التَّقْوَى

1. Bir yer, Müslüman ülkesi olması ve orada sâlih kimselerin yaşamasıyla değer kazanır.

Güzel Huyların Değeri

İnsanı Allah'a yaklaştıran ve çaba ile elde edilen dinî özelliklere gelince: Bunlar; dindarlık, ilim, yumuşak huyluluk, sabır, şükür, adâlet, zühd, tevâzu, bağışlama, iffet, cömertlik, cesâret, hayâ duygusu, yiğitlik ve mertlik, faydasız söz söylememek, acele ile değil teennî ile hareket etmek, vakar, merhamet, yakınlarıyla ve diğer insanlarla iyi geçinmek gibi toplamından güzel ahlâkın meydana geldiği üstün ahlâkî değerler ve dinî meziyetlerdir.

Bazı kimseler bu güzel huyların bir kısmına doğuştan sahip olabilir. Bazı kimseler de onlara doğuştan sahip olamadığı için, bu güzel huyları özel bir gayretle sonradan kazanır. O takdirde bu kimselerin, güzel huyların ana maddesine, daha sonra açıklayacağımız üzere, doğuştan sahip olması gerekir.

Şâyet bu güzel huylarla Allah rızâsı ve âhiret sevâbı gözetilmezse, o zaman bu huylar dünyevî olur. Öyle de olsa, doğru düşünen herkesin kabul edeceği gibi, bu güzel huyların hepsi birer erdem ve mânevî değerdir. Onların hangisinin daha üstün olduğu konusunda âlimlerin farklı görüşleri vardır. Güzel huylar ortaya konurken Allah rızâsı gözetilmese bile, yine de onlar birer erdem ve mânevî değerdir.

وَمَعُونَةُ الْبَدَنِ عَلَى سُلُوكِ طَرِيقِهَا ، وَكَانَتْ عَلَى حُدُودِ الْضَّرُورَةِ ، وَقَوَانِينِ الشَّرِيعَةِ .

وَأَمَّا الْمُكْتَسَبَةُ الْآخِرَوِيَّةُ : فَسَائِرُ الْأَخْلَاقِ الْعَلِيَّةِ ، وَالْآدَابِ الشَّرْعِيَّةِ : مِنَ الدِّينِ ، وَالْعِلْمِ ، وَالْحِلْمِ ، وَالصَّبْرِ ، وَالشُّكْرِ ، وَالْعَدْلِ ، وَالزُّهْدِ ، وَالتَّوَاضُعِ ، وَالْعَفْوِ ، وَالْعِفَّةِ ، وَالْجُودِ ، وَالشُّجَاعَةِ ، وَالْحَيَاءِ ، وَالْمَرْوَةِ ، وَالصَّمْتِ ، وَالتَّوَدُّدِ^(١) ، وَالْوَقَارِ ، وَالرَّحْمَةِ ، وَحُسْنِ الْأَدَبِ ، وَالْمَعَاشِرَةِ ، وَأَخَوَاتِهَا ، وَهِيَ الَّتِي جَمَاعُهَا حُسْنُ الْخُلُقِ .

وَقَدْ يَكُونُ مِنْ هَذِهِ الْأَخْلَاقِ مَا هُوَ فِي الْغَرِيزَةِ^(٢) ، وَأَصْلُ الْجَبِلَّةِ^(٣) لِبَعْضِ النَّاسِ . وَبَعْضُهُمْ لَا تَكُونُ فِيهِ ، فَيَكْتَسِبُهَا ، وَلَكِنَّهُ لَا بَدَّ أَنْ يَكُونَ فِيهِ مِنْ أَصُولِهَا فِي أَصْلِ الْجَبِلَّةِ شَعْبَةً^(٤) كَمَا سَنُبَيِّنُهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى .

وَتَكُونُ هَذِهِ الْأَخْلَاقُ دُنْيَوِيَّةً إِذَا لَمْ يُرَدَّ بِهَا وَجْهُ اللَّهِ تَعَالَى ، وَالْدَارُ الْآخِرَةُ ؛ وَلَكِنَّهَا كُلُّهَا مُحَاسِنٌ وَفَضَائِلُ بِاتِّفَاقِ أَصْحَابِ الْعُقُولِ السَّلِيمَةِ ، وَإِنْ اخْتَلَفُوا فِي مُوجِبِ حُسْنِهَا وَتَفْضِيلِهَا .

فصل

[فِي اجْتِمَاعِ خِصَالِ الْجَلَالِ وَالْكَمَالِ فِي نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ﷺ] (٥)
إذا كانت خصال الكمال والجلال (٦) ما ذكرناه ، ووجدنا الواحد مَنَّا
يَشْرُفُ (٧) بواحدة منها أو اثنتين - إن اتفقت له في كلِّ عصر - إمَّا من نَسَب ، أو
جمال ، أو قوة ، أو عِلْم ، أو حِلْم ، أو شجاعة ، أو سماحة ، حتى يعظم
قَدْرُه ، وَيُضْرَبَ باسمه الأمثال ، ويتقرَّر له بالوصف بذلك في القلوب أثره (٨)
وعظمة ، وهو منذ عصورِ خَوَالٍ ، رَمَمَ بَوَالٍ (٩) ، فما ظنُّك بعظيم قَدْرِ من
اجتمعت فيه كلُّ هذه الخصال إلى ما لا يأخذه عَدٌّ ، ولا يعبرُّ عنه مَقَال ،

1. Peygamber Efendimiz'in Üstün Özellikleri

Bir kimse, yukarıda saydığımız büyüklük ve mükemmellik vasıflarından birine veya ikisine sahip olduğunda çevresinde büyük bir itibâr görür. Hattâ bir kimse yaşadığı dönemde soyu, güzelliği, güçlü ve kuvvetli oluşu, ilmi, yumuşak huyluluğu, yiğitliği ve cömertliği ile bilinse, sahip olduğu bu değerleri dolayısıyla onun itibârı artar ve âdetâ o kişi bayraklaştırılır; böyle biri yüzyıllar önce yaşamış, çürüyüp toprak olmuş olsa bile, o üstün yanıyla kalplerde daimâ büyük yer tutar.¹ Öyleyse, bütün bu üstün özelliklerin, kendisinde sayılamayacak ve sözle anlatılamayacak kadar çok miktarda bulunduğu Peygamber Efendimiz'in değeri, itibârı ve gönüllerdeki yeri ne olmalıdır?

1. Arap ve İslâm edebiyâtında, asırlardan beri, Rüstem kuvveti; Ahnef ibni Kays yumuşak huyluluğu; Hâtem-i Tâî cömertliği; Nüşîrevân da adâletiyle anılagelmıştır.